

Täysistunto

Torstai 16.4.2026 klo 16.00—18.54

3. Hallituksen esitys eduskunnalle Kansaneläkelaitoksen tietojenvaihtoa koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 49/2026 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskukseen, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalista ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.02 **Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatketaan keskustelua hallituksen esityksestä, joka koskee sosiaaliturvan väärinkäytösten torjumista. — Sosiaaliturva kuuluu heille, jotka sitä oikeasti tarvitsevat, ja nyt tuomme eduskunnan käsiteltäväksi esityksen, jolla torjumme yhteisesti rahoitettujen etuuksien väärinkäyttöä.

Esimerkiksi väärennetyn tiliotteen toimittaminen tai tilien piilottaminen on rikos. Tämän esityksen myötä Kelalle tulee vahvempi oikeus saada oikeat tiedot ja tällainen huijautuminen vaikeutuu. Suomi on vahva ja välittävä hyvinvointiyhteiskunta. Täällä ketään ei päästetä putoamaan. Apua saa silloin, kun tilanne sitä vaatii. Valitettavasti on myös niin, että järjestelmää käytetään myös väärin oikeudettoman edun saamiseen. Kelan tiedonsaantioikeus on tärkeä keino järjestelmämme oikeudenmukaisuuden ja oikeutuksen vahvistamiseksi. Esityksellä vahvistamme näiden herkkien tietojen turvallista käsittelyä. Tällä hetkellä osa tietojenvaihdosta toteutetaan sähköpostitse, mikä on paitsi hallinnollisesti raskasta myös tietoturvan näkökulmasta riskialtista. Kansaneläkelaitos on kannattanut esitettyjä muutoksia.

Uudistuksella tavoitellaan myös julkisen talouden säästöjä. Pääministeri Petteri Orpon hallitus on sopinut vuosien 2026—2029 julkisen talouden suunnitelmassa tästä uudistuksesta. Suunnitelmaan sisältyy kirjaus Kelan tiedonsaantioikeuksien lisäämisestä sosiaaliturvan väärinkäytön ehkäisemiseksi. Säästötavoite tämän sopeutustoimen osalta oli viisi miljoonaa euroa, ja tämä tavoite esitetyllä uudistuksella saavutetaan ja vähän enemmänkin.

Kelan oikeutta saada tietoja rahalaitoksilta laajennettaisiin siten, että Kansaneläkelaitos voisi nykyistä useammin pyytää pankki- ja tilitietoja hakijan sijaan suoraan rahalaitoksilta. Esitämme, että Kela voisi jatkossa tehdä rahalaitostiedustelut tietoturvallisesti pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän kautta. Etuuden hakijalla olisi kuitenkin aina sama oi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2026 vp

keus kieltää pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään tehtävää tilitapahtumatietoa koskeva kysely. Mikäli hakija käyttäisi kiello-oikeuttaan, tulisi hänen itse toimittaa tiliotteet Kelalle, kuten nykyisinkin.

Esitys ei laajentaisi pankki- ja tilitietojen käsittelyä Kelassa. Kela pyytäisi tietoja samoissa tilanteissa kuin nykyisinkin. Mahdollisuus saada tehokkaammin ja luotettavammin tietoja rahalaitoksilta ennaltaehkäisiksi etuuksiin kohdistuvia petos- ja väärennösrikoksia. Tilien salaaminen ei enää olisi mahdollista, ja Kela voisi luottaa rahalaitoksilta saatujen tietojen muokkaamattomuuteen. Samalla tämä mahdollisuus helpottaisi merkittävästi etuudenhakijoiden asiointia Kelan kanssa sekä tehostaisi ja nopeuttaisi Kelan etuuskäsittelyä. Henkilötietojen suojan näkökulmasta pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä merkitsisi huomattavasti valvotumpaa ja tietoturvallisempaa järjestelmää nykytilaan verrattuna, eli uudistus vahvistaisi luottamusta.

Arvoisa puhemies! Esitämme myös, että perustoimeentulotuen käsittelijällä olisi oikeus pyytää väärinkäytösepäilyä koskevissa tilanteissa suoraan laskuttajalta tietoja toimeentulotuessa huomioitavista menoista. Kela-takseihin kohdistuviin toistuviin väärinkäytöksiin puuttumiseksi Kelalla olisi oikeus luovuttaa vakuutettuja koskevia henkilötietoja matkojen yhdistelyä suorittavalle tilausvälityskeskukseksi. Esityksessä ehdotetaan tarkennettavaksi myös toimeentulotuen hakijan velvollisuutta antaa tosiasiallista asuin- ja oleskeluosoitettaan koskevia tietoja Kelalle.

Yllä kerrottujen ratkaisujen arvioidaan vähentävän etuuksien väärinkäytöksiä ja virheellisiä maksuja ennen kuin niitä pääsee tapahtumaan. Väärinkäytösten ja virheellisten maksujen vähentämisen ohella esityksen tavoitteena on tietojenvaihdon edistäminen. Tässä tarkoituksessa ehdotetaan tarkennettavaksi Kelan tiedonsaantioikeuksia sairausvakuutuslaissa, jotta Kela voisi jatkossa saada etuushakemuksen liitteeksi tarkoitetut lääkärintuulaukset ja todistukset Kannan kysely- ja välityspalvelun kautta.

Kokonaisuutena edellä kerrotut ratkaisut helpottaisivat merkittävästi hakijoiden asiointia ja lyhentäisivät myös etuushakemusten käsittelyaika. Kyse on siis paitsi reiluudesta ja oikeuden toteutumisesta myös tarpeellisesta toiminnan tehostamisesta. Muutoksella saavutettaisiin 11,6 miljoonaa euroa etuus- ja toimintakuluja pienentävä vaikutus vuoden 28 tasolla. Vuonna 2027 säästön arvioidaan olevan pienempi, 5,8 miljoonaa euroa, sekin kuitenkin enemmän kuin mitä lähdimme tällä uudistuksella tavoittelemaan. Valtionosuus vuosittaisesta säästöstä olisi 9,5 miljoonaa euroa ja 4,7 miljoonaa euroa vuonna 2027.

Kelan etuuksien väärinkäyttö on piilorikollisuutta ja veroeurojen väärinkäyttöä, ja tähän hallitus nyt puuttuu. Suomi herää tilanteeseen muita maita myöhemmin. Esimerkiksi Ruotsissa väärinkäytösten torjuntaan on panostettu jo erilaisilla keinoilla, ja Ruotsista itse asiassa myöskin Suomea on varoitettu siitä, että sosiaaliturvan väärinkäytöstilanteet saattavat kytkeytyä jopa järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Siksikin on tärkeää, että Suomi on hereillä ja puuttuu tähän rikollisuuden muotoon määrätietoisesti. Meillä on tätä varten hyvät, toimivat järjestelmät, ja nyt mahdollistamme niiden käyttöönoton ja paremman valmiuden torjua etuuksien väärinkäyttöä ja huijaamista. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

17.07 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Tämä esitys koskee ennen kaikkea luottamusta. Se kiteytyy luottamuksessa siihen, että suomalainen sosiaaliturva toimii oikein. Hyvinvointiyhteiskunnan turvallisuus ei rakennu vain maanpuolustuksesta. Sisäinen turvalli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2026 vp

suus ei ole vain poliisia ja viranomaisia. Se rakentuu reilusta ja kestävästä sosiaaliturvasta. Se vaatii toimivia järjestelmiä ja luottamusta siihen, että säännöt koskettavat aivan kaikkia.

Arvoisa puhemies! Sosiaaliturvan väärinkäytöt murentavat tätä luottamusta. Ne heikentävät oikeudenmukaisuuden tunnetta, ja ne luovat tilaa harmaalle taloudelle ja järjestelmälliselle rikollisuudelle. Kun etuuksia maksetaan virheellisesti tai niitä käytetään väärin, kärsivät siitä ne, jotka tukea oikeasti tarvitsevat. Tämä lakiesitys vahvistaa sisäistä turvallisuutta puuttamalla juuri näihin väärinkäytöksiin. Se tekee virheellisistä maksuista harvinaisempia ja vahvistaa oikeudenmukaisuutta.

Tämä lakiesitys vahvistaa Kelan mahdollisuuksia saada oikeat tiedot oikeaan aikaan. Kun Kela saa tarvitsemansa tiedot ajoissa ja turvallisesti, etuuksia ei käytetä rikolliseen toimintaan: asumistuki ei rahoita rikollisympäristöjä, eivätkä Kela-taksit ole väärinkäytön väline. Tieto liikkuu jatkossa sähköisesti ja turvallisesti, minkä myötä hallinnollinen taakka kevenee ja asiointi helpottuu rehellisille etuudensaajille. Samalla suojaamme julkista taloutta. Virheelliset maksut ja väärinkäytökset maksavat yhteiskunnalle vuosittain kymmeniä miljoonia. Ne ovat pois koulutuksesta, hoivasta ja turvallisuudesta. Esitys ei laajenna valvontaa summittaisesti. Esityksen tavoitteista huolimatta tietosuojaja säilyy vahvana ja tietojen käytetään vain silloin, kun se on välttämätöntä. Näin myös henkilön oikeudet on turvattu ja oikeusturva säilyy.

Arvoisa puhemies! Sisäinen turvallisuus alkaa arjesta. Se alkaa siitä, että yhteiskunnan tukijärjestelmää ei voi käyttää hyväksi, siitä, että julkinen valta toimii ennakoivasti, ei jälkikäteen. Tulevaisuuden hyvinvointiyhteiskunta ei voi perustua epäluottamukselle. Sen on perustuttava siihen, että yhteiset varat käytetään oikein. Tämä esitys vahvistaa sosiaaliturvan kestävyttä, kansalaistemme luottamusta sekä yhteiskuntarauhaa. Siksi se vahvistaa Suomen turvallisuutta. Siksi esitys on tärkeä ja perusteltu. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

17.11 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies, arvon ministeri! Käsittelyssä oleva hallituksen esitys koskee Kansaneläkelaitoksen tietojenvaihtoa ja sen ajantasaistamista vastaamaan tämän päivän viranomaistoiminnan tarpeita. Kyse on ennen kaikkea sujuvammasta ja oikea-aikaisemmasta tiedonkulusta tilanteissa, joissa etuuksien oikeellisuus, kansalaisten yhdenvertainen kohtelu ja julkisten varojen vastuullinen käyttö sitä edellyttävät. Esitys ei ole vain hallinnollinen tai tekninen uudistus, se on keskeinen väline väärinkäytösten torjunnassa ja viranomaisten yhteistyön tehostamisessa. Kun viranomaiset voivat lainmukaisesti vaihtaa tarpeellisia tietoja, vähennetään turhaa byrokratiaa ja ehkäistään virheitä sekä väärinkäytöksiä — sosiaaliturvaan liittyvät väärinkäytökset kun eivät ole yksittäisiä lipsahduksia vaan usein järjestelmällistä toimintaa, jossa hyödynnetään viranomaisten välisiä tietokatkoksia. Kun tieto ei liiku, rikollinen hyötyy. Esityksessä ehdotetaan muun muassa, että Kansaneläkelaitoksen tiedonsaantioikeuksia laajennetaan ja tietojen hankkimista tehostetaan siirtämällä pankkitiedustelut sähköpostista keskitettyyn valvontajärjestelmään.

Arvoisa puhemies! Olen tutkinut työkseni niin sanottuja Kela-petoksia, joita tulee aika ajoin liikaakin rasittamaan poliisin päivittäisrikostutkintaa. Olen useasti ihmetellyt sitä, miten henkilö pystyy huijaamaan Kelalta jopa viisimeroisia summia ennen kuin asia laitetaan rikosepäilyn vuoksi poliisille tutkintaan. Tällaisissa tapauksissa tukien väärinkäyttäjä on saattanut jo siirtyä toiseen maahan ja jälkien katoamisen vuoksi tutkinta joudutaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2026 vp

lopettamaan ja väärin perustein maksetut etuudet jäävät saamatta takaisin. Tässä hallituksen esityksessä Kela voisi jatkossa pyytää suoraan tietoja esimerkiksi laskuttajilta tilanteissa, joissa epäillään toimeentulotuen väärinkäyttöä. Nykytilanteessa tiedon saaminen kestää viikkoja, jopa kuukausia. Tänä aikana epäilty väärinkäyttö voi jatkuu, todisteet voivat hävitä ja vahinko kasvaa. Nopeampi tiedonsaanti tarkoittaa nopeampaa puuttumista.

Haluan nostaa esiin myös Kelan mahdollisuuden luovuttaa tietoja esimerkiksi Kela-taksien väärinkäytösten torjumiseksi. Pienistä yksittäisistä väärinkäytöksistä muodostuu ajan myötä merkittävä kokonaisuus. Ilman tiedonvaihtoa näitä kokonaisuuksia on vaikea havaita.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on erittäin tarpeellinen. Se vahvistaa viranomaisten kykyä havaita ja torjua sosiaaliturvaan kohdistuvia väärinkäytöksiä, nopeuttaa tutkintaa ja parantaa julkisten varojen suojaa. Samalla on kuitenkin huolehdittava siitä, että tehokkuus ei syrjäytä oikeusturvaa. Hyvä lainsäädäntö tekee molemmat. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

17.15 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Tässä on aika isosta asiasta kysymys, kun katsotaan tätä tilannetta. Kelalle annetaan oikeus hakea tilitietoja asianomaiselta hakijalta ja hänen perheenjäseniltään suoraan pankista. Onhan tässä aika isosta periaatteesta kysymys, ja sen takia tämä asia kannattaa käsitellä erittäin hyvin.

Täytyy myöskin todeta se, että kun täällä lain perusteluissa hyvin kuvataan, että vuonna 2025 Kansaneläkelaitos havaitsi 1 017 etuuksiin liittyvää väärinkäyttöepäilyä, väärinkäyttöepäilyjen osuus kaikista maksetuista etuuksista oli alle puoli promillea. Eli meillä aika hyvin — voi sanoa, että erittäin hyvin — hoidetaan näitä asioita, ja Kelan asiakkaat hoitavat niitä fiksusti. Mutta on tietty osa, joka täällä sitten kyllä on kuvattu ja joka käyttää näitä Kelan etuuksia väärin, ja niihin tämä varmasti kyllä puree, kun tilitietojen saantia pankeilta tässä avataan ja tätä kautta lisätään tietovarantoa, ja ehkä myöskin nopeutetaan käsittelyä etujen osalta.

Tähän liittyy myös semmoinen toinen tärkeä kysymys, että nyt kun pankeilta pyydetään näitä tietoja, kuinka pankit ovat suhtautuneet tähän. Kun ministeri on täällä: Miten pankit ovat ottaneet vastaan tällaisen asian? Miten se siellä on koettu?

Ymmärrän sähköpostin epävarmuuden ja tietojen välittämisen sillä. Se ei ole enää nykyaikaa. Varmaan muillakin tavoilla pitää tehdä.

Sitten semmoinen ihan periaatteellinen kysymys, kun nyt tässä mennään tilitietojen osalta ja käydään hyvin tarkasti läpi, mitä varallisuutta on esimerkiksi toimeentulotuen osalta, kun sitä annetaan. Entäs jos isovanhemmat antavat lapsenlapselle suoraan vaikka 200 euroa tai jotain rahaa suoraan sille tilille? Ne huomioidaan sitten todennäköisesti jatkossa sitä toimeentulotukea päätettäessä. Johtaako tämä siihen kohtaan, että niitä varoja tällaisessa tilanteessa annetaan suoraan käteisenä, ja tämäntyppisiin asioihin?

Tämä ei ole ongelmaton lakiesitys. Sen takia tätä on hyvä nyt käydä monelta osin läpi. Itse näen, että kaikki ne, millä voidaan väärinkäytöksiä välttää ja estää, kannattaa tehdä. Mutta tähän liittyy tämäntyppisiä asioita, joihin nyt tässä onneksi ministeri on paikalla vastaamassa. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Wickström, varsågod.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2026 vp

17.18 **Henrik Wickström r:** Arvoisa herra puhemies, värderade talman! Haluan kiittää ministeriä tästä hallituksen esityksestä, joka on sinänsä ihan tärkeä, koska itse koen, että tässä puhutaan, sanotaanko, hyvinvointiyhteiskunnan luottamuksesta ja oikeudenmukaisuudesta. On sanomattakin selvää, että meillä on hyvin laaja tukiverkosto meidän hyvinvointiyhteiskunnassa, ja kansalaisten pitää silloin tietää, että kun tätä järjestelmää myöskin hyödynnetään, niin sitten ei mitään virheitä tapahdu. Tässä esityksessä tulee esiin, että näitä virheitä ei kovin paljon ole. Nykyjärjestelmä on myöskin hyvä estämään, että virheitä tapahtuu, mutta on mielestäni hyvä, että kun on huomattu, että tiettyä vilppiä on ollut, niin se myöskin sitten lainsäädännön kautta korvataan, joten kiitos siitä ministerille.

Personligen anser att det är jättestora risker för att man kan felanvända olika former av bidrag, men ändå har det funnits risker för det, så därför är det bra att den här lagen nu ses över och korrigeras, så att det inte blir några oklarheter gällande det i framtiden.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack, kiitos. — Edustaja Valkonen, olkaa hyvä.

17.19 **Ville Valkonen kok:** Arvoisa puhemies! Talousrikollisuudelle ja harmaalle taloudelle täytyy olla nollatoleranssi. Sosiaaliturvan väärinkäytökset ja Kela-huijaukset ovat varastamista yhteisestä kassasta. Olen itse toiminut Kelan tilintarkastajien varapuheenjohtajana. Upouduimme ilmiön laajuuteen, ja se on hyvin huolestuttava. Usein taustalla on myös järjestäytyntä rikollisuutta, joka tietenkin kytkeytyy vielä paljon vakavampiin rikollisuuden muotoihin, kuten huumekauppaan.

On erinomaisen hienoa, että tämä hallituksen esitys on eduskunnan käsittelyssä. Me tarvitsemme työkaluja puuttua näihin väärinkäytöksiin. Tietojenvaihdon paraneminen ei millään tavalla haittaa niitä Kelan asiakkaita, jotka käyttävät lainmukaisia palveluita ja saavat lainmukaisia etuuksia. Toivon eduskunnalta tämän esityksen pikaista käsittelyä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

17.20 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa herra puhemies! Ministeri Grahn-Laasosen puheenvuorossa ja muissa edellä käytetyissä puheenvuoroissa on jo hyvin käynyt ilmi, mistä tässä lakiesityksessä on kyse. Kyse on siitä, että Kansaneläkelaitos pystyisi nykyistä tehokkaammin ennaltaehkäisemään sosiaaliturvan väärinkäytöksiä. Niinpä minä tyydyn tässä vain esittämään kiitokseni ministeri Grahn-Laasoselle ja koko hallitukselle siitä, että tällainen esitys tänne on annettu. Kelan jakamien etuuksien väärinkäytösten estämisestä nykyistä tehokkaammin on puhuttu vuosikausia, mutta eipä Marinin hallitus eivätkä sitä edellisetkään hallitukset tällaista esitystä ole tänne pystyneet tuomaan. Onpa todella hyvä, että nyt Petteri Orpon hallitus on tämänkin hyvän esityksen tänne antanut.

Viime aikoina on julkisuudessa kerrottu, että Kelassa on selvitetty myös tekoälyn käytösmahdollisuuksia sosiaaliturvan väärinkäytösten ennaltaehkäisyssä. No, tämä on tietysti saanut erilaiset tietosuojatulebanit hyppimään seinille. Kela on ainakin tässä vaiheessa keskeyttänyt tällaisen hankkeen, missä tekoälyn hyödyntämistä selvitetään. Minä osaltani toivon, että Kela jatkaa tätä hanketta ja tekoälyä — totta kai tiettyjen tärkeiden reunaehtojen puitteissa — hyödynnettäisiin sosiaaliturvan väärinkäytösten ehkäisemisessä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2026 vp

Tämän jälkeen, herra puhemies, esitän hyvin ankaraa mediakritiikkiä Ylen uutisia kohtaan. En ole vaatimassa niitten lakkauttamista, kuten näköjään Unkarissa nyt tapahtuu. Päinvastoin, arvostan Ylen uutisia ja katson ne joka ilta. Mutta 27. päivä maaliskuuta Ylen uutisissa esitettiin tällainen graafi, [Puhuja näyttää paperia] jossa lukee, että ”väärinkäytösten osuus Kelan etuuksista on 0,04 prosenttia”. Sitten oli valtava neliö, ”maksettu 16,5 miljardia”, ja sitten tuolla vasemmassa yläkulmassa oli sellainen mikroskooppilla tai suurenuslasilla katsottava pieni neliö, jossa luki ”väärinkäytöksiä 7,2 miljoonaa euroa”. Luuleeko Ylen uutistoimitus todellakin, että väärinkäytösten osuus ja määrä on se, mitä on väärinkäytöksiä pystytty saamaan selville? Luulevatko he todella? Luulevatko he, että ylinopeuksien määrä on se, mitä on ylinopeussakkoja pystytty antamaan? Luulevatko he, että näpistysten määrä kaupoissa on se, minkä verran näpistyksiä on saatu selville ja näpistäjiä kiinni? Tämä on aivan käsittämättömän järjetöntä väärän tiedon antamista. Huomasin, että tällainen dosentti Heikkinen on tehnyt kirjan siitä, miten paljon eduskunnassa on käytetty sanaa ”valehtelu”. Nyt lisäliitteeseen kirjaan voin kertoa, että nyt minä käytän ilmaisua, että Yleisradio valehteli Suomen kansalle uutisissa, kun väitettiin, että väärinkäytösten osuus Kelan etuuksista on 0,04 prosenttia, [Puhemies koputtaa] kun tarkoitettiin, että selville saatujen väärinkäytösten osuus on tuo. — Kiitos. [Anne Rintamäki: Erinomaista!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä, olkaa hyvä.

17.24 **Milla Lahdenperä kok:** Arvoisa puhemies! Jos järjestelmää pystyy käyttämään väärin, niin kyllä sitä silloin joku myös käyttää. Jokainen väärinkäyttö nakertaa luottamusta sekä vie resursseja pois niiltä, jotka tukea oikeasti tarvitsevat. Siksi on oikein, että tiedonvaihtoa Kelan ja viranomaisten välillä sujuvoitetaan, ja näin päätökset perustuvat oikeaan ja ajantasaiseen tietoon.

Kyse on myös veronmaksajien oikeustajusta, nimittäin ihmiset hyväksyvät kyllä sosiaaliturvan mutta eivät sitä, että järjestelmää voidaan kiertää ilman seuraamuksia. Tämä esitys ei heikennä turvaa, vaan se vahvistaa sitä, koska kun väärinkäytöksiä ehkäistään, järjestelmä säilyy kestäväenä ja oikeudenmukaisena myös tulevaisuudessa. — Kiitos ministeri Grahn-Laasoselle tämän esityksen eduskuntaan tuomisesta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

17.24 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Zyskoviczille vaan toteaisin, että tässä lain perusteluissa lukee näin: ”Tutkintapyyntöön johtaneiden väärinkäytösten yhteenlaskettu arvo oli 7,2 miljoonaa euroa” — tässä on eurolleen, mutta sanotaan 7,2 miljoonaa euroa. ”Kansaneläkelaitoksen tekemät tutkintapyyntö menestyivät hyvin rikosprosesseissa, ja noin 70 prosenttia tapauksista johtaa tuomioon. Kokonaan hylättyjen määrä on vähäinen.” Varmasti se Yleisradion uutinen on lähtenyt liikkeelle tästä luvusta, joka on tässä lain perusteluissa. Täällä kyllä annetaan se luku ihan lain perusteluissa. Miten se sitten ilmaistaan uutisissa, se on oma kysymyksensä, mutta luku on varmaan täältä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2026 vp

17.25 **Ben Zyskowicz kok:** Kiitos, herra puhemies! Kiitos, edustaja Lyly, puheenvuorosta. Olette aivan oikeassa. Tämä luku, 7,2 miljoonaa, ja tämä 0,04 prosenttia on todellakin otettu hallituksen esityksen perusteluista, ja ne kuvaavat niitten väärinkäytösten määrää, summaa ja prosenttiosuutta, jotka Kela on pystynyt selvittämään. Mutta tässä Suomen kansalle kerrotussa uutislähetyksessä ja graafissa lukee, että väärinkäytösten osuus Kelan etuuksista on 0,04 prosenttia. No, aivan varmasti ei ole. Johan se olisi maailmanhistoriallinen ihme, jos Kela pystyisi jokaisen väärinkäytöksen selvittämään. Ei tietystikään pysty. Eikä Ylen uutisissa voi olla semmoisia toimittajia, jotka luulisivat, että tämä selvitettyjen väärinkäytösten osuus on todellakin sama kuin väärinkäytösten osuus. Jos siellä on sellaisia toimittajia, jotka tätä luulevat, niin kannustan vaihtamaan työpaikkaa.

Eli ei tällä tavoin Suomen kansaa saa johtaa harhaan. Kuten sanoin, on aivan eri asia se, minkä verran on pystytty selvittämään, kuin se, mikä on todellinen määrä. Ei kai kukaan luule, että se ylinopeuksien määrä, mitä vuodessa Suomessa ajetaan, on se, paljonko on ylinopeussakkoja annettu. Jokainen ymmärtää, että on sen lisäksi paljon sellaisia ylinopeuksia, joita ei ole saatu kiinni. Aivan sama koskee tietysti myös Kelan etuuksien väärinkäytöksiä.

Herra puhemies! Todella toivon, että Yle oikaisisi tämän väärän tiedon. Kai se vieläkin on mahdollista, vaikka tässä on kohta kuukausi mennyt siitä, kun tämä väärä tieto annettiin.

Sitten vielä nyt, kun sain toisen puheenvuoron, tästä tekoälyn hyödyntämisestä, jota siis kannatan, ja siitä, että hypitään seinille, että ei saa, ei saa. Se on mielestäni aivan turhaa, koska vaikka tekoäly sieltä massoista kaivaisi esiin sellaisia poikkeavia tapahtumia, jotka antaisivat aihetta tarkempaan selvittelyyn, ainahan ihminen viime kädessä tekee sen päätöksen: päätöksen pyytää lisäselvitystä, päätöksen tehdä rikosilmoituksen, tutkintapyynnön poliisille. Ainahan ihminen nämä viime kädessä tekee. Eihän tekoäly tee yhtään tutkintapyyntöä poliisille.

Eli siinä mielessä en lainkaan ymmärrä Helsingin Sanomien mielipidesivuillakin esiintynyttä muun muassa Amnestyn seinille hyppimistä siitä, että Kelassa harkitaan tai kokeillaan tekoälyn hyödyntämistä näiden petosten ennaltaehkäisyssä. Ja kun siinä on sitten sanottu, että no, miksei sitä hyödynnetä sitten verovalvonnassa, niin minä sanon, että hyödynnettäköön verovalvonnassa, totta kai. Tekoälyä pitää voida hyödyntää silloin, kun on valtava massa, josta tekoäly pystyy, näin minä olen ymmärtänyt, kaivamaan semmoisia poikkeavia tapauksia, joihin ihmisten joko Verohallinnossa tai Kelassa pitää kiinnittää erityistä huomiota.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

17.29 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Haluan kiittää ministeri Sanni Grahn-Laasosta tästä esityksestä. Tämä on tervetullut esitys Kelan etuuksien väärinkäytösten kitkemiseksi.

Itse tätä nostin myös esille ja sain sosiaalisessa mediassa myös palautetta, että tämä on niin pieni osa näistä etuuksista. Itse vähän ihmettelin tällaista välinpitämätöntä ajattelua, mikä somekeskusteluissa esille nousi. Puhutaan yli seitsemästä miljoonasta, ja tässäkin salissa, olkoot se sitten kuinka pieni prosentti tai prosentin osa kokonaisuudesta, on lukuisat kerrat käyty tiukkaa keskustelua siitä, mistä leikataan kaksi miljoonaa tai seitsemän miljoonaa tai kymmenen miljoonaa, ja tässä on nyt yksi seitsemän miljoonaa jälleen sellaista rahaa, joka on vilpillisesti itselle haettu, ja siitä on jääty kiinni, niin kuin edustaja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2026 vp

Zyskowicz tässä edellä esille toi. Eli ne selville saadut ovat tässä — todennäköistä on, että näitä vilpillisesti saatuja Kela-etuuksia on vielä huomattavasti enempi. Niin kuin esille on tuotu, poste restante -osoitteiden käyttö sen takia, että saadaan korkeampia tukia, asutaan kuitenkin yhdessä, kuittien väärentämiset ja monet muut ovat niitä, joita näissä tehdään, ja eivät ne tapahdu vahingossa. On toki niitäkin tapauksia, että on todettu, että on väärin saatu, ja on tullut takaisinperintä, ja silloin ei ole kyse rikoksesta ja niissä on toimittu toisella tavalla.

Mutta kun tämä maailma siirtyy sähköiseen maailmaan kiihtyvällä tahdilla — edustaja Zyskowicz toi esille sen, että tekoälyä voidaan käyttää näiden vilpillisten käyttöjen selville saamiseen — niin se toki myös avaa ihan uudenlaisiakin mahdollisuuksia vilpilliseen toimintaan myös Kela-etuuksien kohdalla. Kysyisin ministeri Sanni Grahn-Laasoselta: miten tämän lainsäädännön ja näiden muutosten valvontaan resursointi on varmistettu?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, neljä minuuttia, olkaa hyvä.

17.31 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen: Paljon kiitoksia, arvoisa puhemies, ja kiitos edustajille keskustelusta ja myönteisestä palautteesta tähän esitykseen. — Kyse on nimenomaan siitä, että saadaan väärinkäytökset kuriin, jolloin tämä järjestelmä nauttii yhteistä hyväksyttävyyttä ja tätä järjestelmää, joka on tarkoitettu ihmisten toimeentulon turvaamiseksi, ei käytettäisi väärin perustein tai huijaamalla.

Tässä tuli monia hyviä puheenvuoroja, ja haluan erityisesti nostaa esiin edustaja Zyskowiczin tässä, koska olen kutsunut tätä lakiesitystä Lex Zyskowicziksi siksi, että Ben Zyskowicz on pitänyt tätä asiaa esillä käsitykseni mukaan jo ainakin jostain 90-luvulta lähtien ja on myös palannut tähän useita kertoja tämän hallituskauden aikana, ja vihdoin olemme siinä pisteessä, että tämä esitys on täällä.

Jaan myös sen tilannekuvan, minkä edustaja Zyskowicz nosti, että todennäköisesti meillä ei ole tietoa siitä mittakaavasta, miten laajaa nämä Kela-huijaukset ja väärinkäytökset yhteiskunnassamme ovat, koska jo pelkästään tämänkin lain valmistelun aikana on paljastunut uusia asioita, kuten vaikka Kela-taksien käyttäminen väärin perustein matkoihin, joilla ei ole mitään tekemistä esimerkiksi terveydenhuollon tarpeiden kanssa. Esimerkiksi tämä on semmoinen osa, mikä tuli tämän lainvalmisteluprosessin aikana esille, ja se tuotiin tähän esitykseen mukaan. Käytännössä Kelalla ei missään tapauksessa ole ollut mahdollisuutta paljastaa kaikkia väärinkäytöksiä, joita on olemassa, koska heillä ei ole ollut siihen hallinnollisia keinoja. Tämä hallituksen esityshän lähtee nimenomaan siitä, että tulee uusia työkaluja, keinoja Kelalle paljastaa väärinkäytöksiä. Eli mittakaava väärinkäytöksillä on jotain aivan muuta kuin se, miten tänä päivänä näitä väärinkäytöksiä saadaan kiinni. Se on selvä asia. Eli tässä Zyskowicz on aivan oikeassa.

Olen myöskin aivan samaa mieltä siitä, että tekoälyn mahdollisuuksia pitäisi pystyä hyödyntämään meidän julkisessa hallinnossa paitsi toimeenpanon tehostamiseen myöskin väärinkäytösten torjumiseen. Tätä meidän pitää tutkia ja pyrkiä edistämään, ettei näitä esteitä olisi ja tekoälyä voitaisiin hyödyntää turvallisesti ja saada sitä kautta myöskin tehoa irti eli julkisen hallinnon säästöjä mutta myös tehokkaampaa, toimivampaa ja asiakasystävällisempää järjestelmää. Väärinkäytösten torjuminen on tässä yksi elementti.

Edustaja Lyly kysyi, miten pankit ovat suhtautuneet. On ollut tiettyä varauksellisuutta tähän esitykseen. Esitystä on käyty läpi myös lausuntokierroksen kautta ja myös tapaami-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2026 vp

sin finanssialan kanssa. Varmasti finanssiala tulee myöskin eduskuntaan kuultavaksi, kun tätä esitystä käsitellään, mutta käsityksemme on, että tässä muodossa tämä esitys on hyvä ja toimiva, ja mikäli jotain vielä käy ilmi eduskunnan asiantuntijalausuntojen aikana, niin varmasti valiokunnat epäilemättä tutkivat ne tarkasti.

Mitä nämä Kela-huijaukset käytännössä ovat? Käytännössä esimerkkitilanteita voivat olla vaikka ne, että toimitetaan väärennettyjä tiliotteita, ilmoitetaan vain yhden tilin tiedot mutta onkin muita tilejä. Nythän Kelalla ei ole tähän saakka ollut mitään keinoa tarkastaa tätä asiaa, että onko asiakkaalla muita tilejä. Jatkossa tämäkin korjaantuu. Yksi Kela-huijauksen muoto on se, että ilmoitetaan väärät osoitetiedot esimerkiksi tiettyjen perhe-etuuksien saamiseksi, vaikkapa yksinhuoltajakorotuksen sillä perusteella, että toisen vanhemman osoitetiedot on ilmoitettu toisaalle. Sitten nämä Kela-taksit olivat yksi uusi asia, mikä nousi vahvasti tässä valmistelussa. Voin kertoa teille, että olen saanut tämän lakiesityksen julkituotuaani myös lisää viestejä siitä, mihin ihmisten kekseliäisyys taipuukaan, ja ihmetelen sitä, että meillä on ihmisiä, jotka käyttävät kaikkein heikoimmassa asemassa oleville ihmisille tarkoitettua järjestelmää näin törkeällä tavalla väärin. Siksi tämä lakiesitys on tärkeä ja nämä tiedonsaantioikeudet Kelalle ovat suorastaan välttämättömiä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.